

PŘÍLOHA MATERIÁLU DO VLÁDY 31.5.2010

A. STUDIE A ANALÝZY

Příloha č. 2: Srovnání právních řádů vybraných zemí v oblasti financování terciárního vzdělávání (s důrazem na nástroje finanční pomoci studentům)

1. ÚVOD

Předkládaná studie je finálním výstupem z 1. fáze projektu „Legislativně-právní podpora pro studii proveditelnosti zavedení systému finanční pomoci studentům ve vazbě na nový zákon o terciárním vzdělávání a implementaci nových principů financování terciárního vzdělávání“ (dále jen „projekt“).

Předmětem 1. fáze je „Zpracování přehledu evropských právních předpisů souvisejících s chystanými změnami obsaženými v Bílé knize terciárního vzdělávání. Na základě Bílé knihy a konzultací interních a externích týmů jsme identifikovali čtyři státy EU, jejichž úprava by mohla být z hlediska inspirace pro ČR nejvíce relevantní. Těmito státy byla Velká Británie (resp. Anglie se svým historicky prověřeným systémem vysokého školství), dále pak Finsko, Nizozemí a Švédsko. Vzhledem k tomu, že švédský systém sociálního státu je postaven na vysokém daňovém zatížení, které je do podmínek České republiky nepřenositelné, omezili jsme se v případě Švédska na opatření přehledu relevantních předpisů, kterými se financování terciárního vzdělávání v této zemi řídí.

V případě ostatních zemí se naše rešerše neomezila pouze na obstarání a přehled relevantních předpisů, ale i na bližší popis stěžejních institutů, které tyto předpisy zavádí. Z tohoto pohledu je klíčovou částí této studie srovnávací tabulka (viz část 3 této studie), která porovnává úpravy v dotčených zemích z několika pohledů. Vedle obecného popisu nastavení systému financování, institucionálního zázemí a rozdělení relevantních pravomocí je hlavní pozornost věnována zásadní oblasti pro sledovaný projekt: finanční pomoci poskytované studentům. Tato pomoc se poskytuje v několika formách. Vedle obecné informace o těchto formách je každá z nich blíže popsána v samostatném řádku tabulky.

Největší prostor je v každém případě věnován úpravě studentských půjček, která je pro cíle projektu bezesporu nejdůležitější. Zde se věnujeme nejen otázkám obecným, ale i dílčím aspektům jako je doba a způsob splácení půjček, otázka případné diskriminace na základě státní příslušnosti či některé relevantní daňové aspekty.

Ve čtvrté části této studie shrnujeme a hodnotíme získané poznatky, a to ve vztahu k nástrojům finanční pomoci studentům, jakožto nejdůležitějšímu předmětu celé studie. V následující, páté části se zabýváme otázkou, zda a nakolik je právně možné a vhodné inspirovat se legislativními řešeními přijatými ve sledovaných zemích.

Na konci studie je připojen stručný závěr.

Přílohou této studie je relevantní legislativa všech posuzovaných zemí a také Švédska.

Na základě konzultací interních a externích týmů byl pro přehlednost a lepší komparaci do této studie zapracován i podrobný rozbor úpravy Austrálie a Nového Zélandu.

2. SHRNUÍ STUDIE

1. Předkládaná srovnávací studie právních předpisů v oblasti financování terciárního vzdělávání se týká tří zemí EU – Anglie, Finska a Nizozemí. Na základě konzultací a pokynů zadavatele byly jako předmět srovnání, nad rámec původního předmětu studie, přidány i Austrálie a Nový Zéland.
2. Jádrem studie je obsáhlá komparativní tabulka, která se primárně zaměřuje na nástroje finanční pomoci studentům, ale dotýká se i ostatních zdrojů financování terciárního vzdělávání a také obecných rysů systému.
3. Nejtypičtějsími nástroji finanční pomoci studentům ve sledovaných zemích jsou nevratné příspěvky (granty, dávky) a studentské půjčky. Obě tyto formy pomoci znají všechny sledované země.
4. Nevratné příspěvky jsou obvykle vázány na sociální status studenta. V některých zemích jsou vymezeny širěji (základní granty na životní náklady), někde jsou provázány se specifickým statkem (příspěvek na bydlení, na jídlo apod.).
5. Všechny země mimo Finska mají studentské půjčky, kdy stát půjčuje studentům na školné či jiné náklady spojené se studiem/studentským životem. Ve Finsku tyto půjčky poskytují komerční banky, ale státní pomoc se z toho stává na základě skutečnosti, že stát za tyto půjčky přebírá záruku. Půjčky se úročí, ve většině zemí je ovšem úrok dotován či jinak regulován na sociálně únosnou výši.
6. Studentské půjčky se ve sledovaných zemích splácejí až poté, co student dosáhne určitého příjmu. Výběr splátek nejčastěji probíhá prostřednictvím finančních úřadů na podobném principu jako výběr daně z příjmu. V některých zemích je systém splátek (respektive úlevy z něj) využit jako prostředek získání lidí pro práci v poddimenzovaných povoláních a/či v oblastech se socio-ekonomickými problémy.
7. Finanční pomoc v plném rozsahu je v zásadě ve všech zemích poskytována jen státním příslušníkům, nicméně země evropské umožňují za určitých podmínek a v určitém rozsahu přístup k finanční pomoci i studentům z jiných států EU, příp. EHP.
8. Veškerá řešení popsaná a rozebraná v této studii jsou v zásadě proveditelná i v právním řádu České republiky, pouze není možné přebrat některá omezení na základě státní příslušnosti obvyklá v Austrálii či na Novém Zélandu, a to pro potenciální rozpor s právem EU. Výběr vhodných řešení je tak primárně otázkou politickou, nikoliv právní. Nicméně je zřejmé, že příliš partikulární úprava nastavující mnoho podmínek a testů pro přidělení grantů/splácení půjček je náročná na legislativní zpracování a nevhodná z hlediska právní jistoty a předvídatelnosti práva obecně.

3. TABULKY

3.1. OBECNÝ PŘEHLED SYSTÉMU FINANCOVÁNÍ

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
Základní informace	<p>Hlavním zákonem upravujícím režim financování je Teaching and Higher Education Act 1998. Základní zdroje financování jsou následující:</p> <p>a) Granty od the Higher Education Funding Council for England, b) školné, c) jiné veřejné granty, d) jiné příjmy.</p> <p>Granty od the Higher Education Funding Council for England („HEFCE“) a školné tvoří hlavní zdroj příjmů.</p> <p>Školné</p> <p>Pokud náklady na studenty nelze pokrýt z HEFCE grantů, studenti platí školné. Ministerstvo obchodu, inovací a dovedností (Department for Business, Innovation and Skills) stanoví maximální výši školného, pro rok 2009/2010 je to £3 225. Instituce nejsou</p>	<p>Základní úprava je obsažena v tzv. Higher Education Support Act 2003 (HESA).</p> <p>V Austrálii se financování vysokého školství opírá o následující zdroje:</p> <p>a) přímé platby ze státního rozpočtu (primárně založené na počtu studentů a specifikách jednotlivých oborů), b) příjem od studentů ve formě školného, poplatků či odloženého školného, c) financování zaměřené na podporu spravedlivého a širokého přístupu ke vzdělání prostřednictvím fondů, d) granty na podporu výzkumu, e) fondy na podporu rozvoje infrastruktury jednotlivých institucí, f) jiné (např. fond diverzity a strukturální reformy).</p>	<p>Terciární vzdělávání ve Finsku zahrnuje jak polytechniky, tak univerzity. Je hrazeno z rozpočtu vlády a místní samosprávy.</p> <p>Přidělování prostředků řídí ministerstvo školství. Prostředky se přidělují primárně podle počtu studentů a jsou vypočítány na základě jednotky nákladů na studenta. Financování zahrnuje jak běžné náklady, tak náklady na výzkum. Část financování je odvislá od výkonnosti škol.</p> <p>Zákon o univerzitách upravuje financování univerzit. Financování polytechnik je upraveno v zákoně o polytechnikách. Směřování, cíle, hodnocení a rozvoj univerzitních operací je upraveno v tzv. „performance agreements“ uzavíraných mezi ministerstvem a univerzitami. Značnou část</p>	<p>Ministerstvo školství, kultury a vědy je zodpovědné za financování vzdělávacích institucí a poskytování grantů a půjček studentům. Dvě různé vládní organizace pak provádějí samotné financování.</p> <p>Informatie Beheer Groep (IBG) odpovídá za vyplácení grantů a půjček studentům a Centrale Financiën Instellingen (CFI) odpovídá za financování vzdělávacích institucí.</p> <p>Od roku 2010 se tyto instituce spojí v jednu, nazvanou Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), která převezme jejich pravomoci.</p> <p>Terciární vzdělávání v Nizozemí je zajišťováno prostřednictvím univerzit a pak tzv. „hogescholen“. Tyto instituce dostávají státní dotace na každého zapsaného studenta. Výši částky stanoví</p>	<p>Systém terciárního vzdělávání zahrnuje veškeré vzdělávání po dosažení 13. roku věku, včetně univerzitního výzkumu, průmyslové přípravy a celoživotního vzdělávání.</p> <p>Systém vychází ze Strategii terciárního vzdělávání schvalovaných ministrem školství.</p> <p>Náklady systému se dělí především mezi státní rozpočet a samotné studenty. Ti do systému vkládají své vlastní prostředky či využívají dotovaných studentských půjček.</p> <p>Právě schéma studentských půjček, které bylo zavedeno v r. 1992, je důležitou součástí celého systému.</p> <p>Podrobný popis rozdělování veřejných zdrojů, jakož i jednotlivé aspekty systému půjček, je k dispozici níže.</p>

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
	<p>povinny stanovit školné, pokud tak však učiní, nesmí přesáhnout tuto částku.</p> <p>Jiné veřejné granty</p> <p>To jsou např. dotace získané od Výzkumných rad (Research Councils).</p> <p>Jiné příjmy</p> <p>Instituce mají být motivovány k tomu, aby se snažily obstarat si i jiné příjmy. Mezi ně patří především:</p> <p>a) (sponzorské) dary od jednotlivců i právnických osob (bývalí absolventi apod.),</p> <p>b) příjmy z komerčních aktivit dané instituce.</p>		<p>financování však získávají univerzity z externích příjmů, hlavně z výzkumných projektů.</p> <p>Studenti mají nárok na finanční pomoc zahrnující studentský grant, podporu na bydlení a státní záruku studentské půjčky, kterou si mohou vzít na základě zákona o studentské finanční pomoci (podrobněji níže).</p> <p>Finanční pomoc poskytuje orgán sociálního zabezpečení („Kela“), ve spolupráci s příslušnou institucí. Výše grantu závisí na studentově příjmu a, v případě mladších studentů, na příjmu rodičů.</p> <p>Stát poskytuje státní garanci na studentské půjčky, ty jsou ovšem poskytovány komerčními bankami na tržní bázi (podrobněji viz níže). Pro banky jsou atraktivní právě díky státní záruce.</p>	<p>ministerstvo.</p>	

<p>Institucionální rámec (dělbá úkolů, rolí a pravomocí)</p>	<p>Jak už vyplynulo z výše uvedeného, nejdůležitější institucí v oblasti financování je the Higher Education Funding Council for England („HEFCE“).</p> <p>HEFCE byla založena na základě the Further and Higher Education Act 1992 („FHEA“).</p> <p>I když je to orgán státu, v mnoha ohledech je nezávislý: není podřízen Koruně a nepožívá imunity či privilegia vyhrazená Koruně (tedy státu).</p> <p>Majetek HEFCE není majetkem Koruny. Přesto je zde určitá kontrola ze strany státu – osoba v čele HEFCE je jmenována se souhlasem ministra. Zástupce státu je oprávněn účastnit se zasedání HEFCE, ovšem bez rozhodovací pravomoci.</p> <p>Ministr rozhoduje každý rok o tom, kolik peněz by měla HEFCE dostat. Zároveň stanoví i koncepci, kterou by přidělování grantů mělo sledovat. Tuto koncepci by měla HEFCE při udělování</p>	<p>Všechny instituce musí být schváleny australským (federálním) ministerstvem školství před tím, než mohou dostávat granty a jejich studenti měli nárok na finanční pomoc.</p> <p>Samotná odpovědnost za fungování univerzit se dělí mezi federální a státní vlády a samozřejmě i jednotlivé instituce samotné.</p> <p>V Austrálii je 37 veřejných univerzit, 2 čistě soukromé a 2 australské pobočky zahraničních univerzit.</p> <p>Úroveň financování se liší podle toho, kam se univerzita řadí na základě kvalifikace provedené HESA. V tomto směru se rozlišují tři typy univerzit:</p> <p>a) poskytovatelé A (tabulka A HESA), což jsou tradiční veřejné univerzity (např. Univerzita Sydney, Univerzita Adelaide),</p> <p>b) poskytovatelé B (tabulka B HESA), zahrnující soukromé univerzity</p>	<p>V čele systému stojí ministerstvo školství, které rozhoduje o přidělování finančních prostředků, což je v zásadě jeho nejvýznamnější pravomocí, protože se čím dál více, i v souvislosti s novými zákony (viz níže), zdůrazňuje autonomní správa institucí terciárního vzdělávání.</p> <p>Základními jednotkami vzdělávacího systému jsou univerzity a polytechniky. Zatímco cílem univerzit je výzkum, výuka a postgraduální vzdělávání s tím související, tak polytechniky připravují profesionály podle potřeb pracovního trhu a provádějí výzkum, který, zejména, podporuje výuku a regionální rozvoj.</p> <p>Od r. 2010 budou finské univerzity nezávislé veřejnoprávní korporace nebo soukromoprávní nadace – v každém případě budou organizačně zcela odděleny od státu. Disponují velkou mírou vnitřní autonomie v rámci zákona o univerzitách.</p>	<p>Viz výše v sekci Základní informace</p>	<p>V čele systému stojí ministr školství, který určuje základní mechanismy systému financování (dotační mechanismy). Ministr je členem centrální vlády a odpovídá za strategii terciárního vzdělávání. Nejvýznamnější jsou pokyny ministra, které se týkají dvou hlavních zdrojů financování – tzv. Student Achievement Component fund a Tertiary Education Organization Component fund (více viz níže).</p> <p>Komise pro terciární vzdělávání</p> <p>Mechanismy financování pak podrobně implementuje Komise pro terciární vzdělávání. Komise je orgán zřízený vládou na základě Zákona o vzdělávání (Education Act 1989).</p> <p>Komise má následující základní pravomoci ve vztahu k financování:</p> <p>a) implementuje dotační mechanismy, b) předepisuje náležitosti investičních plánů, c) stanoví kritéria, podle</p>
--	--	--	--	--	--

	<p>grantu respektovat.</p> <p>Další významnou institucí je Student Loans Company, což je veřejnoprávní instituce, která byla založena za účelem správy půjček a grantů poskytovaných studentům.</p> <p>Tato organizace doručuje finanční podporu studentům, případně platí jménem studentů školné přímo institucím (v rámci vyplácení půjček na školné).</p> <p>Její hlavní povinností je výběr splátek studentských půjček. Za tím účelem poskytuje informace orgánům daňové správy o subjektech splátkové povinnosti.</p>	<p>inkorporované v Austrálii (Bond University, Notre Dame University),</p> <p>c) poskytovatelé C (tabulka C HESA), což jsou soukromé univerzity inkorporované mimo Austrálii (v tuto chvíli zahrnují pouze Carnegie Mellon University).</p> <p>Přístup ke všem formám financování mají pouze poskytovatelé A.</p> <p>Federální vláda odpovídá za financování poskytovatelů A (konkrétní opatření přijímá federální ministerstvo školství), samotné zřízení a uznání univerzit jakožto právnických osob se děje podle státní legislativy.</p>	<p>Zároveň však v zájmu větší efektivity dochází ke slučování jednotlivých univerzit.</p> <p>Polytechniky jsou mnohaoborové regionální instituce, které se soustředí na úzký kontakt s pracovním životem a rozvojem regionu.</p>		<p>kterých je hodnotí,</p> <p>d) schvaluje tyto plány a na základě nich přiděluje finanční prostředky,</p> <p>e) monitoruje plnění těchto plánů.</p> <p>Komise rozdělují prostředky i těm institucím, které nejsou povinny mít investiční plány k tomu, aby mohly obdržet dotaci.</p> <p>Komise dále:</p> <p>a) radí ministrovi ve věci strategie terciárního vzdělávání a také ohledně aktivit a fungování sektoru terciárního vzdělávání obecně,</p> <p>b) vykonává další funkce, které na ni deleguje ministr.</p> <p>Další relevantní subjekty</p> <p>Dalšími subjekty nějakým způsobem zúčastněnými na systému terciárního vzdělávání jsou samozřejmě samotné vzdělávací instituce, zástupci obchodní komunity, studenti, orgány správy, Maoři.</p> <p>Na Novém Zélandu také působí organizace zaměřené na kontrolu kvality terciárního</p>
--	--	---	--	--	---

					<p>vzdělávání, zejména se jedná o New Zealand Qualifications Authority (NZQA), Institutes of Technology and Polytechnics New Zealand a New Zealand Vice-Chancellors' Committee (NZVCC).</p> <p>Nicméně jednotlivé instituce mají i vlastní mechanismy na kontrolu kvality, jakkoliv vycházejí ze systému zavedeného výše uvedenými organizacemi.</p>
--	--	--	--	--	---

3.2. NÁSTROJE FINANČNÍ POMOCI STUDENTŮM: PŮJČKY, GRANTY, PŘÍSPĚVKY

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
Obecně	<p>V Anglii existují dva základní druhy finanční podpory poskytované studentům.</p> <p>Jsou to jednak státem dotované studentské půjčky, které pokrývají školné a/nebo životní náklady a pak tzv. granty, což jsou nevratné příspěvky, poskytované finančně slabým studentům.</p>	<p>Finanční pomoc studentům se poskytuje prostřednictvím:</p> <p>Dotáčního schéma terciárního vzdělávání (the Higher Education Contribution Scheme – „HECS“),</p> <p>Program půjček [v rámci terciárního vzdělávání (the Higher Education Loan Programme – „HELP“) <i>[o půjčkách více níže viz příslušná sekce]</i>],</p> <p>Stipendia Commonwealthu</p>	<p>Studenti mají nárok na finanční pomoc zahrnující studentský grant, příspěvek na bydlení a státní záruku studentské půjčky. Vedle toho mohou žádat i o příspěvek na jídlo a příspěvek pro studenty, kteří již pracovali alespoň 5 let (adult education subsidy).</p> <p>Finanční podpora se poskytuje studentům prezenčního studia po dobu obvyklé délky studia. Výše pomoci závisí na studentově</p>	<p>Otázky finanční pomoci upravuje zákon Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschap (WHW) a Wet Studiefinanciering 2000 (WSF2000).</p> <p>Nárok na granty a půjčky poskytované vládou mají nejen studenti studující instituce, které jsou podporovány vládou, ale i ti z institucí, které jsou vládou „ustanoveny“. Nárok mají studenti, kteří začali studovat</p>	<p>Existují dva základní typy finanční podpory studentům.</p> <p>Studentské půjčky, které jsou z povahy věci vratné a student je začne splácet ve chvíli, kdy překročí určitý příjem a tzv. dávky (allowances), tj. nevratné příspěvky.</p>

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
		<p>(the Commonwealth Scholarships) [<i>o stipendiích více níže v sekci nevratné příspěvky</i>].</p> <p>Ad 1 Dotační schéma terciárního vzdělávání</p> <p>Zde se rozlišují:</p> <p>místa podporovaná Commonwealthem – ta jsou určena občanům Austrálie, Nového Zélandu a držitelům permanentního visa pro pobyt v Austrálii,</p> <p>místa, za něž je třeba platit plnou výši školného.</p> <p>V případě míst ad a) jsou studenti povinni platit pouze tzv. studentský příspěvek, což je určité procento ze skutečných nákladů, zbytek platí australská vláda.</p> <p>Přesná výše příspěvku je stanovena jednotlivými univerzitami (které musí respektovat pokyny stanovené tzv. „Commonwealth Grant Scheme Guidelines“) a vychází z povahy studovaného oboru a rozsahu studia nutného v rámci takového oboru.</p>	<p>věku, výši příjmu, bydlení, případně na příjmu jeho rodičů/partnera.</p> <p>V současné době nesmí roční studentův příjem přesáhnout EUR 11 850. Do těchto jiných příjmů se počítají i stipendia, která mu škola udělí.</p> <p>Zda student nepřekročil uvedený příjem, se kontroluje podle daňového přiznání. Pokud překročil, platí zpátky částku, o kterou překročil plus určité (sankční) navýšení.</p>	<p>před 30 rokem věku.</p> <p>Na výše uvedenou finanční pomoc nemá student nárok v případě, kdy má příjmy nad určitou částku. V r. 2009 tato částka činila EUR 13 215,83 ročně.</p> <p>Od r. 2007 mohou studenti finanční pomoc čerpat i během studia v zahraničí, ale musí splnit následující dodatečné podmínky:</p> <p>V průběhu posledních 6 let před nástupem na zahraniční studium musel student pobývat alespoň 3 roky v Nizozemí,</p> <p>zahraniční vzdělávání musí mít dobrou kvalitu,</p> <p>student nesmí dostávat žádný příspěvek od zahraniční vlády.</p>	

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
		<p>Pokud student zaplatí předem celý příspěvek, dostane 20 % slevu. Tato výhoda ovšem platí pouze pro občany Austrálie a držitele permanentního humanitárního visa.</p> <p>V případě míst b) nejsou místa dotovaná a školné se zde platí v plné výši, nicméně občané Austrálie a držitelé permanentního humanitárního visa jsou oprávněni si vzít na splácení školného studentskou půjčku.</p>			
Nevratné příspěvky/dotace/granty placené přímo studentům	<p>Existují dva základní granty: grant na živobytí, grant speciální podpory (Special Support Grant).</p> <p>Většina studentů má nárok na grant na živobytí. Grant speciální podpory je pro studenty s nízkými příjmy. Maximální částka, kterou lze přiznat v rámci každého grantu, je £2 906.</p> <p>Nejdůležitějším kritériem, na základě kterého se granty přiznávají, je finanční zázemí studenta. Studenti z bohatých rodin obdrží jen malou či žádnou částku z grantu na živobytí,</p>	<p>Stipendia</p> <p>Existují dva základní druhy stipendia: pokrývající náklady na samotné studium, pokrývající náklady na bydlení.</p> <p>Stipendium na bydlení je založeno na prospěchu a na sociálních poměrech studenta – podporováni jsou jen studenti z chudých vrstev.</p>	<p>Studijní grant</p> <p>Studijní grant je grant poskytovaný státem, který je poskytován studentovi přímo na jeho účet, a to měsíčně. Na tento grant má ovšem nárok pouze během těch měsíců, kdy studuje, nikoliv tedy např. během letních prázdnin. Studentům vzniká nárok na grant dosažením 17. roku věku.</p> <p>Přesná výše závisí na studentově věku, bydlení (zda bydlí sám či s rodiči), osobním stavu, škole, někdy též na příjmu rodičů. Maximální výše měsíčního příspěvku je momentálně EUR 298.</p>	<p>Grant udělovaný studentům má následující v zásadě nevratné složky:</p> <p>1. Základní grant</p> <p>Tato částka je poskytována každému studentovi na dobu obvyklé délky jeho studia. Jedná se nicméně o výkonnostní grant, který je podmíněn ukončením studia do deseti let od jeho zahájení. Pokud se tak nestane, student musí grant splatit ve zpětné výši.</p> <p>Zákonná konstrukce je taková, že grant je na začátku půjčkou, která se ve chvíli dokončení studia během deseti let stává nevratným</p>	<p>Studentské dávky upravují tzv. Student Allowances Regulations 1998.</p> <p>Dávky jsou administrovány Ministerstvem práce a příjmu (Department of Work and Income). Nárok na dávky se odvozuje od příjmu rodičů (u svobodných, bezdětných studentů mladších 24 let), případně od příjmu manžela/partnera.</p> <p>Dávky zahrnují základní příspěvek, „independence circumstances grant“ (pro studenty, kteří nemají nárok na základní grant a kteří z výjimečných důvodů ani nežijí s rodiči ani od nich neberou žádné příjmy) a</p>

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
	<p>ale zase si mohou vzít vyšší půjčku.</p> <p>Studenti s nízkými příjmy nestudující v denním programu (part-time students) mají nárok na tzv. Fee Grant, který je příspěvkem na školné a tzv. Course Grant, který je příspěvkem na ostatní náklady se studiem bezprostředně spojené (knihy, studijní materiály, cestování). Výše grantu záleží na intenzitě dotčeného studijního programu (tj. jak často musí student školu navštěvovat; jaký má objem studijních povinností).</p>		<p>Příspěvek na bydlení</p> <p>Na příspěvek na bydlení mají nárok studenti po dobu, kdy navštěvují školu.</p> <p>Nárok na příspěvek nevzniká tehdy, pokud:</p> <ul style="list-style-type: none"> student žije s rodiči, žije s dítětem svým nebo svého partnera, žije v bytě vlastněném jím nebo jeho partnerem, má nárok na bezplatnou kolej a nejsou závažné důvody, aby kolej neakceptoval. <p>Nemá-li student nárok na příspěvek na bydlení, může využít obecné sociální dávky na bydlení.</p> <p>Pokud se o nájem dělí několik studentů, každý z nich žádá o příspěvek podle svého podílu na nájemném. Příspěvek se poskytuje do výše 80 % nájmu. Neposkytuje se, pokud je nájemné méně než EUR 33,63 měsíčně, a nepokrývá tu část nájemného, která překračuje EUR 252 měsíčně. Maximální výše příspěvku je EUR 201,60 měsíčně.</p>	<p>darem/dotací.</p> <p>Studenti žijící s rodiči mají nárok na základní grant ve výši EUR 93 měsíčně. Studenti žijící samostatně mají nárok na EUR 260 měsíčně.</p> <p>2. Permanentní jízdenka na hromadnou dopravu</p> <p>S touto jízdenkou může cestovat student zdarma buď v pracovní dny, nebo o víkendech. V ostatní dny má 40% slevu z ceny jízdného.</p> <p>3. Dodatečný grant</p> <p>Tento grant se přiznává v případě, že student není dostatečně podporován rodiči. Schopnost rodičů přispět se posuzuje podle jejich příjmu. Základní předpoklad každopádně je, že rodiče na vzdělání svých dětí přispívají.</p> <p>I tento grant je na začátku půjčkou, až dokončením studia za stejných podmínek jako u základního grantu se mění na nevratnou dotaci.</p>	<p>příspěvky na bydlení.</p> <p>Dávky je možno pobírat maximálně po dobu 200 týdnů studia, ministr tuto lhůtu může prodloužit v případě, že minimální doba pro absolvování schváleného studijního programu je objektivně delší, než oněch 200 týdnů.</p>

<p>Studentské půjčky</p>	<p>Studenti denního studia si mohou v každém školním roce vzít dva základní typy studentských půjček:</p> <p>a) půjčku na školné, b) půjčku na živobytí (náklady na bydlení, stravování apod.).</p> <p>Půjčka na školné se poskytuje maximálně do výše školného. Půjčka na školné nejde do rukou studenta, školné je placeno vládou přímo dotyčné instituci.</p> <p>Maximální výše půjčky na živobytí je pro rok 2009/2010 £4 950 pro studenty, kteří nebydlí doma (pro studenty studující v Londýně může být vyšší). Půjčka na živobytí může být snížena, pokud student obdrží grant na živobytí (Maintenance Grant). Půjčka na živobytí se poskytuje ve třech splátkách, vždy na začátku studijního období (v Anglii se školní rok nedělí na dva semestry, ale na tři části).</p> <p>Z půjček se platí úroky, které přirůstají od chvíle, kdy byla</p>	<p>Program půjček [v rámci] terciárního vzdělávání (the Higher Education Loan Programme – „HELP“)</p> <p>Rozlišují se tři druhy půjček:</p> <p>a) půjčky na místa dotovaná Commonwealthem (ve smyslu definice výše) na jejich „studentské příspěvky“ („HECS-HELP“), b) půjčky studentům na splacení školného u míst nedotovaných Commonwealthem, c) půjčky studentům na studium v zahraničí na 1-2 semestry v rámci jejich studijního programu.</p> <p>Všechny tyto půjčky jsou však k dispozici pouze australským občanům či osobám s trvalým humanitárním visem (více viz níže).</p> <p>Reálné úroky se z půjčky neplatí, ale jistina dluhu je indexována podle Indexu spotřebitelských cen, aby zůstala zachována její reálná hodnota, jinými slovy vyrovnává se rozdíl způsobený inflací.</p>	<p>Studentské půjčky</p> <p>Vláda garantuje studentské půjčky. Ty jsou studentům vypláceny přímo bankami.</p> <p>Státní garance na studentské půjčky tedy v praxi znamená, že studenti si mohou požádat o klasičnou bankovní půjčku na základě běžných obchodních podmínek, ale záruku za tuto půjčku přebírá stát.</p> <p>Výše úroku a další podmínky jsou výsledkem dohody mezi studentem a bankou.</p> <p>Půjčka je vyplácena od začátku měsíce, kdy o ni student požádal. Každý rok se ověřuje, zda student stále studuje a má tedy na půjčku i nadále nárok. Student si volí banku podle libosti a podmínky půjčky včetně úroku a splacení si dohodne s bankou. Na studentskou půjčku má student nárok, i když nemá nárok na studijní grant (např. proto, že bydlí s rodiči).</p>	<p>Půjčky se poskytují nad rámec výše uvedených grantů jako jejich doplněk.</p> <p>Pokud studenti nemají dostatečný příjem nebo zkrátka chtějí utrácet více, mohou si požádat u IBG (od r. 2010 u DUO) o tzv. dodatečnou půjčku.</p> <p>Studenti si mohou půjčit maximálně EUR 515 měsíčně. Dodatečná půjčka se dává na dobu studia a maximálně tři roky poté, pokud je student stále zapsán u dané instituce.</p> <p>Půjčka na školné</p> <p>Studenti si mohou půjčit příspěvek na školné, a to ve výši EUR 135 měsíčně. Pro splacení této půjčky se použijí stejná pravidla jako pro dodatečnou půjčku.</p> <p>Půjčky se úročí. V r. 2009 byl úrok 3,58 %.</p> <p>Nárok na studentskou půjčku zaniká dosažením 34. roku</p>	<p>Studentské půjčky upravuje tzv. The Student Loan Act 1992.</p> <p>Na systému studentských půjček se podílí 6 státních orgánů:</p> <p>Ministerstvo školství celý systém zajišťuje, přijímá strategická rozhodnutí, zajišťuje základní financování a monitoring.</p> <p>Ministerstvo sociálního rozvoje poskytuje informace o nárocích studentů na podporu, zkoumá žádosti o tuto podporu a tuto podporu i proplácí.</p> <p>The Inland Revenue Department (IRD), což je orgán mající na starosti výběr daní a administraci některých programů sociální podpory, provádí výběr splátek studentských půjček a poskytuje o tom informace. Také provádí odpisy úroků (interest write-off policies).</p> <p>Komise schvaluje kurzy a obory, které mají nárok na financování a tedy i na</p>
--------------------------	--	--	--	---	---

	<p>půjčka vyplacena až do okamžiku splacení. Úroky jsou nicméně vládou dotované, takže jsou hluboko pod tržní hodnotou.</p> <p>Úrokové míry se stanoví průběžně, ale každý rok v září se stanoví maximální hranice, která nesmí být v průběhu následujícího akademického roku překročena.</p> <p>V posledním roce se úroková míra postupně snižovala, a to z 3,8 % v září 2008 až na nulovou úrokovou míru, která byla stanovena na celý současný školní rok, tj. až do 31. 8. 2010.</p>		<p>Půjčka se neposkytuje těm, co v minulosti už jednu půjčku nesplatili či těm, kdo mají obecně špatnou kreditní historii.</p>	<p>věku.</p>	<p>přístup k státem dotovaným studentským půjčkám a dávkám.</p> <p>NZQA dává dobrozdání ohledně kvality jednotlivých oborů, což je předpokladem pro přístup k půjčkám a dávkám.</p> <p>Konečně, Statistický úřad (Statistics New Zealand) spravuje integrovanou databázi studentských půjček a dávek.</p> <p>System studentských půjček je nastaven tak, aby splňoval základní cíle terciárního vzdělávání – široký přístup ke vzdělání a jeho dostupnost.</p> <p>Studenti si mohou půjčit částku nepřekračující výši povinného školného za kurzy schvalované Komisí a pevně stanovenou částku na životní náklady a dodatečné výdaje vynaložené při studiu.</p> <p>Půjčka na školné je tedy možná do výše 100 %, včetně poplatku za členství ve studentské asociaci.</p> <p>Pokud jde o se studiem související náklady, ty se</p>
--	--	--	---	--------------	---

					<p>hradí (aktuálně) až do výše 1000 dolarů, musí být ovšem prokázány/odůvodněny.</p> <p>Půjčka na životní náklady je maximálně 150 dolarů týdně, ovšem případně snížena o dávky, které student dostává.</p> <p>Půjčky na školné se hradí přímo škole, nejdou tedy studentovi „do ruky“.</p> <p>Úroky jsou momentálně ve výši 6,9 %, ale osoby žijící na Novém Zélandě je platit nemusí.</p> <p>Za každý „půjčkový účet“ se platí administrativní poplatek 50 dolarů.</p> <p>Pro půjčky osobám mladším 18 let se vyžaduje souhlas rodičů.</p> <p>Zajímavostí je, že na půjčky mají nově nárok i vězni v rámci „approved offender management programme“.</p> <p>V roce 2009 oznámila vláda Nového Zélandu některé změny v systému studentského financování.</p> <p>Nejzajímavějšími je</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>zavedení následujících motivačních prvků:</p> <p>V případě některých nedostatkových povolání jako jsou lékaři, zdravotní sestry, porodní asistentky, veterináři a učitelé, kteří jsou ochotni se zavázat k práci v poddimenzovaných oblastech či oborech, a to po dobu od 3 do 5ti let po absolvování studia, jim bude vláda platit splátky studentských půjček po třetím, čtvrtém a pátém roce.</p> <p>Počínaje dubnem 2009 dostane každý, kdo provede dobrovolnou splátku ve výši alespoň 500 dolarů ročně, slevu z výše nesplacené části půjčky, a to ve výši 10 % dobrovolné splátky.</p>
<p>Relevance státní příslušnosti pro nároky na finanční pomoc</p>	<p>Obecně platí, že nárok na finanční pomoc mají britští občané.</p> <p>Studenti ze zemí EU si mohou vzít půjčku na školné, a to za stejných podmínek jako domácí studenti.</p> <p>Půjčku na živobytí si v zásadě mohou vzít pouze osoby pobývající alespoň tři roky na území Velké Británie, nebo jsou</p>	<p>Plného rozsahu výhod výše uvedené finanční pomoci mohou čerpat pouze občané Austrálie a osoby s trvalým humanitárním visem.</p> <p>Občané Nového Zélandu a osoby s trvalým visem pro pobyt v Austrálii mají šanci studovat na místech dotovaných Commonwealthem a nemusí tak platit plné školné, ale</p>	<p>Obecně platí, že nárok na finanční pomoc mají finští občané. Kromě nich pak už jen osoby s trvalým pobytem ve Finsku, pokud účelem jejich pobytu ve Finsku je něco jiného než studium (práce, rodinné vazby apod.).</p> <p>Speciální zacházení se vztahuje na občany Nordických zemí (z důvodu úzkých vazeb), občany EU,</p>	<p>Nizozemští studenti a osoby v Nizozemí usazené mají nárok na finanční pomoc v plném rozsahu.</p> <p>Studenti ze zemí EU a Švýcarska mohou mít za určitých okolností nárok na plnou finanční pomoc nebo alespoň na půjčku na školné.</p> <p>Plný nárok vzniká tehdy, když:</p>	<p>Na studentskou půjčku mají nárok jen občané Nového Zélandu, osoby s trvalým pobytem nebo uprchlíci.</p>

	<p>pracovníky ze zemí EHS či Švýcarska. Nárok mají také děti tureckých pracovníků, kteří žijí na území Spojeného království.</p> <p>Ostatní zahraniční studenti nemají nárok na žádnou finanční pomoc, pokud nejsou uprchlíky či nemají požádáno o azyl.</p>	<p>pouze příspěvek na školné. Nemají však nárok na slevu při platbě předem ani nárok na půjčku pro studium v zahraničí.</p> <p>Navíc ani na místa dotovaná Commonwealthem ani na místa, kde se platí plné školné, nemohou využít ani studentskou půjčku, musí si půjčit z komerčních zdrojů nebo platit ze svého.</p> <p>Zahranční studenti pak nemají nárok na žádnou finanční pomoc.</p> <p>V zásadě se tedy dá říci, že na studentské půjčky jako takové mají nárok pouze australské občané a držitelé humanitárního visa</p>	<p>Švýcarska a Lichtenštejnska.</p> <p>Občané EU mají nárok na finanční pomoc, pokud mají ve Finsku pobyt (nemusí být trvalý) a jsou v oné zemi za jiným primárním účelem než studiem. Konkrétně jim vzniká nárok na finanční pomoc, pokud:</p> <p>a) důvodem jejich pobytu je zaměstnání nebo samostatná výdělečná činnost (musí to doložit), b) mohou dokázat, že základem pro jejich pobyt je skutečnost, že oni či jejich rodina mají dostatečné finanční prostředky a, je-li toho třeba, také prokázat dostatečné zdravotní pojištění, c) mají povolení k pobytu a jsou ve Finsku za jiným hlavním účelem než studiem.</p> <p>Nárok na finanční pomoc mají i všichni občané EU, kteří mají ve Finsku trvalý pobyt nebo mají status člena rodiny jiného občana EU (to samé platí pro Švýcarsko a Lichtenštejnsko).</p>	<p>a) student pobývá v Nizozemí 5 let nebo déle, nebo b) student v Nizozemí pracuje nejméně 32 hodin týdně na bázi platné pracovní smlouvy, nebo c) studentovi rodiče, též občané EU, pracují v Nizozemí nejméně 32 hodin týdně na bázi platné pracovní smlouvy (nebo alespoň jeden z nich), d) student je sezdán či v registrovaném partnerství a jeho partner v Nizozemí pracuje nejméně 32 hodin týdně na bázi platné pracovní smlouvy, nebo e) student, jeho rodič(e) nebo partner jsou osobami výdělečně činnými a mohou prokázat, že pracují alespoň 32 hodin týdně.</p> <p>Studenti z EU a Švýcarska, kteří toto nesplňují, mají nárok alespoň na půjčku na školné.</p> <p>Ostatní zahraniční studenti nemají nárok na jakoukoliv finanční pomoc od státu.</p>	
<p>Doba a způsob splácení půjček</p>	<p>Studenti jsou povinni splácet své půjčky až po</p>	<p>Půjčky se platí australskou vládou přímo instituci,</p>	<p>Doba splácení je obvykle dvojnásobkem délky studia.</p>	<p>Splátkové období začíná 1. ledna roku následujícího po</p>	<p>Na konci každého kalendářního roku jsou</p>

	<p>dokončení studia (počínaje prvním dubnem po skončení studia, neboť tehdy začíná finanční rok), a to ve chvíli, kdy jejich roční příjem přesáhne £15 000.</p> <p>V takovém případě jsou povinni splácet 9 % z částky, o kterou je tato hranice převyšena. Samozřejmě, je možné činit i dobrovolné splátky nad rámec stanovené povinnosti.</p> <p>Splátky studentských půjček jsou odečítány obdobným způsobem jako daň z příjmu. Jejich výběrem je pověřen daňový úřad, který při tom spolupracuje se Student Loans Company.</p> <p>Na konci každého daňového roku obdrží Student Loan Company od daňových orgánů informaci o výši vybraných splátek. Podle data splátek pak upraví výši úroků, které měl student splatit.</p> <p>Splátky v případě osob žijících v zahraničí</p> <p>Každý, kdo má splátkovou povinnost a rozhodne se pobývat v zahraničí po dobu delší než 3 měsíce, musí toto</p>	<p>nejdou tedy do rukou studenta.</p> <p>HECS-HELP se splácí v rámci systému na vybírání daně z příjmu.</p> <p>Výběr je administrován australskou daňovou správou (Australian Taxation Office).</p> <p>Jakmile student přesáhne určitou příjmovou hranici (momentálně \$ 43 151), odečtou se mu 4 % příjmu. Procentuální výše splátky je stanovena progresivně.</p> <p>Maximální procentuální výše splátky je 8 % - to v případě, kdy příjem přesáhne \$80 137.</p> <p>Studenti mohou činit také dobrovolné platby (tj. mimo rámec stanovených splátek) – v takovém případě mají nárok na slevu ve výši 20 %, a to za každou platbu ve výši \$ 500 a více.</p> <p>Splátky půjček se vybírají podobně jako daň z příjmu. Zaměstnavatel má povinnost strhávat určité částky z platu zaměstnanců.</p> <p>Splátky jsou odloženy až do chvíle, kdy student dokončí svá studia a začne vydělávat</p>	<p>Existuje maximální limit půjčky, do něhož stát poskytuje sto procentní záruku. Splácení studentské půjčky je spojeno s určitými daňovými úlevami.</p> <p>Pomoc se splácením úroků</p> <p>Kela může za určitých podmínek splácet za studenta úroky z půjčky – je tomu tak v případě, že student má nízký příjem a</p> <p>a) úrok se nekapitalizuje, nebo b) student nepobíral finanční pomoc po dobu pěti měsíců předcházejících měsíci, kdy je úrok splatný.</p> <p>Nízkým příjmem se rozumí příjem nepřekračující EUR 775 měsíčně po dobu čtyř měsíců předcházejících měsíci, kdy je úrok splatný. Příjem partnera není v tomto směru relevantní.</p>	<p>roce, kdy student ukončil studium.</p> <p>Nicméně první 2 roky nemá student povinnost platit. Povinnost platit nastává až poté a trvá 15 let nebo méně, je-li půjčka splacena dříve.</p> <p>Zákon pamatuje na situace, kdy student nemá práci/příjem – v takovém případě není povinen platit.</p>	<p>nesplacené části půjček předány IRD, který provádí výběr.</p> <p>Mechanismus splácení půjček se dělí podle toho, zda příjemci půjčky (dlužníci) žijí na Novém Zélandu či nikoliv:</p> <p>Dlužníci žijící na Novém Zélandu</p> <p>Výše splátkové povinnosti se vypočítá tak, že od čistého příjmu dlužníka se odečte splátková hranice (výše, od jejíhož překročení vzniká splátková povinnost, od r. 2007 je to 17 160 dolarů) vynásobené splátkovým procentem (od r. 1992 10 centů na každý dolar vydělaný nad splátkovou hranici).</p> <p>Splátky se přímo strhávají ze mzdy či platu, a to podle pravidel stanovených zákonem o dani z příjmu (The Income Tax 2007).</p> <p>Dlužníci mají povinnost informovat o své povinnosti svého zaměstnavatele. Ti, co nepobírají mzdu či plat, jsou povinni provádět tzv. mezeitímní platby (interim repayments), které mají</p>
--	--	--	--	---	--

	<p>oznámit Student Loans Company. Ta jej požádá o vyplnění tzv. „Overseas Income Assessment Form“, kde student (dlužník) uvede detaily o svých předpokládaných příjmech, pracovním zařazení a dalších relevantních okolnostech svého zahraničního pobytu.</p> <p>Na základě toho jej pak Student Loans Company informuje, zda má splátkovou povinnost, v jaké výši a domluví s ním způsob, jak realizovat přímé platby.</p> <p>Neposkytnutí odpovídajících údajů ze strany dlužníka je penalizováno.</p> <p>Příslušný formulář se vyplňuje každý rok a podle toho se aktualizuje i výše splátkové povinnosti. Dlužník může kdykoliv informovat Student Loan Company o změně svých finančních poměrů, aby jeho splátkovou povinnost přehodnotila.</p> <p>Výše příjmu, od kterého splátková povinnost vzniká, je upravena s ohledem na životní náklady v zemi, v níž dlužník bydlí. Každý rok se vydává seznam zemí</p>	<p>minimální stanovenou částku.</p> <p>Výše dluhu se eviduje u Australské daňové správy pod identifikačním číslem studenta (daňové identifikační číslo, které má každá osoba platící daně).</p> <p>Pokud se jedná o HECS-HELP, nebo-li půjčku pro Commonwealth studenty na studentský příspěvek, může dojít ke snížení dluhu, jestliže student:</p> <p>a) absolvoval matematiku, statistiku nebo přírodovědný obor a je zaměstnán v tomto nebo příbuzném oboru, včetně jejich výuky na střední škole, nebo</p> <p>b) je učitelem v mateřské škole nebo jiném podobném zařízení v regionální nebo odlehlé oblasti, domorodé komunitě nebo oblasti velkého socio-ekonomického znevýhodnění.</p> <p>Povinné splátky dluhu mohou být odloženy v určitých situacích zvláštního zřetele hodných, třebaže daná osoba dosahuje</p>			<p>podobný režim jako záloha na daň (provisional tax).</p> <p>Dlužníci žijící mimo Nový Zéland</p> <p>Dlužníci mimo Nový Zéland si mohou vzít max. 3 roky splátkových prázdnin, jinak jejich splátková povinnost trvá, ovšem je stanovena pevnými částkami podle § 34 Student Loan Act, které jsou odvozeny od výše nesplacené půjčky (od 1000 až po 3000 dolarů ročně). Vychází se tedy z nevyvratitelné domněnky, že dotyčná osoba má v zahraničí příjem, který ji umožňuje půjčku splácet.</p> <p>Dlužníci žijící na Novém Zélandě jsou také zvýhodněni v tom, že jejich půjčky jsou od 1. 4. 2006 úročeny nulovým úrokem. Nárok zaniká, pokud nestráví během roku na Novém Zélandu alespoň 183 dnů. To motivuje absolventy, aby na Novém Zélandě zůstávali.</p> <p>Sankce za opožděné platby platí pro oba typy dlužníků stejně. Momentálně je ve výši 1,5 % měsíčně za částky větší než 333 dolarů (u menších dluhů sankce</p>
--	--	---	--	--	--

	s aktualizovanou (s ohledem na index cen) výší minimálního příjmu. [Pro zajímavost výše minimálního příjmu zakládající splátkovou povinnost pro osobu pracující v České republice je pro rok 2009 stanovena na £9 000.]	požadovaného příjmu. Jsou to případy, kdy by jí to způsobilo vážnou újmu (serious hardship) a bylo by spravedlivé a rozumné splátku odložit.			nenastává).
--	---	--	--	--	-------------

3.3. VEŘEJNÉ FINANCOVÁNÍ, DALŠÍ ZDROJE FINANCOVÁNÍ INSTITUCÍ TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
Základní přehled	<p>Jak bylo naznačeno už v úvodu, hlavním zdrojem přímého veřejného financování v Anglii jsou tzv. HEFCE Grants. V rámci nich HEFCE rozděluje finanční prostředky vzdělávacím institucím.</p> <p>Samotné prostředky jsou poskytovány ministerstvem obchodu, inovací a dovedností (Department for Business, Innovation and Skills, „DBIS“).</p> <p>Grants se poskytují na:</p> <ul style="list-style-type: none"> samotné vzdělávání (výuka), výzkum a poskytování místa a prostor na výuku a výzkum (logistické náklady) <p>Výše grantu se vypočítává na základě počtu a typu studentů, vyučovaných předmětů a množství a kvality prováděného výzkumu. Finance se poskytují jako bloková částka, se kterou instituce</p>	<p>Financování závisí na druhu poskytovatele podle HESA (poskyvatelé A-C). Poskyvatelé A mají nárok na financování míst podporovaných Commonwealthem, jestliže existuje tzv. funding agreement mezi poskytovatelem (institucí) a vládou.</p> <p>Ti poskyvatelé, kteří nepatří do skupiny A, nemají nárok na grant, ledaže se grant vztahuje k národní prioritě.</p> <p>Výše dotace instituci se určuje podle počtu Commonwealthem podporovaných míst, které ministr školství instituci přidělí.</p> <p>Každoročně jedná ministr s příslušnou institucí o počtu míst a rozvržení oborů, které bude instituce poskytovat.</p> <p>Ministr může snížit dotaci, pokud v roce předcházejícím dotčená instituce neplnila své závazky. Instituci může být</p>	<p>Finance přidělované ministerstvem školství lze rozdělit na:</p> <ul style="list-style-type: none"> základní prostředky (určené na výuku a výzkum) – odvíjí se primárně na principu kapitální platby, financování odvislé od výkonnosti, projektové financování. <p>Státní prostředky pokrývají 64 % rozpočtu univerzit. Každá univerzita uzavírá s ministerstvem tzv. „performance agreements“, kde jsou stanoveny plány, cíle a směry, které by její činnost měla sledovat.</p> <p>Tyto tříleté výkonnostní plány také stanoví prostředky, kterých bude k dosažení daných cílů třeba, stejně jako evaluační a monitorovací postupy. Cíle jsou hodnoceny a potvrzeny při pravidelných každoročních jednáních o výkonnosti (performance negotiations). Během těchto</p>	<p>Mimo zdroje placené studenty, jsou základním příjmem vysokého školství v Nizozemí finance ze státního rozpočtu.</p> <p>Vzdělávací instituce dostávají prostředky od CFI (od r. 2010 od DUO). Ta přiděluje prostředky primárně na principu kapitálních plateb, tj. dotací na každého zapsaného studenta.</p> <p>Výše této dotace je určována ministerstvem školství.</p>	<p>Přímé veřejné financování je poskytováno prostřednictvím několika samostatných ale úzce souvisejících zdrojů.</p> <p>Ty jsou propojeny se schválenými investičními plány s tříletým termínem (více níže), které jsou aktualizovány v rámci každého rozpočtu.</p> <p>Největším zdrojem financování je The Student Achievement Component, z něhož se sponzoruje většina hlavních studijních programů (tam, kde většina studentů také platí školné). Prostředky z něj se rozdělují na základě celkového počtu zapsaných studentů odsouhlaseném v rámci schválených investičních plánů a podle oborů a vzdělávacích sektorů.</p> <p>Ze zdroje nazvaného The Tertiary Education Organisation Component se poskytuje podpora aktivitám netýkajících se přímo zapsaných studentům,</p>

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
	<p>může naložit dle svého uvážení, pokud to slouží k podpoře výuky, výzkumu či souvisejícím aktivitám.</p> <p>Při přidělování prostředků se HEFCE také snaží zohlednit:</p> <p>snahu o podporu sociálně a jinak znevýhodněných skupin, aby bylo zajištěno reprezentativní zastoupení studentů,</p> <p>udržení vysoké kvality výuky a výzkumu,</p> <p>snahu o podporu větší spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a podnikatelskou (i další) komunitou,</p> <p>snahu o podporu rozmanitosti,</p> <p>efektivitu při nakládání s veřejnými prostředky,</p> <p>stabilitu při financování z roku na rok.</p>	<p>grant odebrán nebo snížen, pokud nesplní podmínky přidělení grantu. Ministr musí instituci informovat dopředu, že uvažuje o snížení jejího grantu, přičemž uvede výši zamýšleného snížení a důvody, které ho k tomu vedou.</p> <p>Instituce mohou žádat i o další dotace z jednotlivých fondů zmiňovaných výše.</p>	<p>jednání dostávají univerzity zpětnou vazbu (ústně a následně i písemně) ohledně plnění jejich plánů a potřeb rozvoje.</p> <p>Vedle ministerstva jsou dalšími zdroji financování Akademie Finska, Centrum technologického rozvoje Tekes, obchodní podniky, EU a jiné veřejné subjekty. Nejvíce tohoto externího financování je soustředěno do oblasti výzkumu. Akademie Finska odpovídá za hodnocení výsledků výzkumu.</p> <p>Univerzity mají příjmy také z poskytování komerčních služeb, jako např. celoživotní profesní vzdělávání.</p> <p>V případě polytechnik je jejich rozpočet hrazen z 54,7 % místní správou a zbytek platí vláda ze státního rozpočtu. Polytechniky však mají i určité externí zdroje financování. Také ony uzavírají tzv. „performance agreements“ a i v ostatních aspektech je jejich financování podobné, jako financování univerzit.</p>		<p>tedy výzkumu, investicím, organizačním potřebám, inovacím.</p> <p>The Industry Training Fund se zaměřuje na financování průmyslového vzdělávání.</p> <p>Vedle těchto tří hlavních zdrojů existuje několik dalších menších fondů zaměřených na specifické oblasti, jako např. fond zaměřený na celoživotní vzdělávání, fond sponzorující sedm univerzitních center excelentního výzkumu (Centres of Research Excellence), drobné granty zahrnující studentská stipendia apod.</p> <p>Financování je tedy velice adresné, což je podtrženo systémem investičních plánů, o kterém bude řečeno více níže.</p> <p>Každoročně jsou stanoveny stropy školného, a to pro různé oblasti a obory studia. Studentům se tak dává určitá jistota ohledně maximálních nákladů a institucím to zase poskytuje jistou flexibilitu</p>

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
					<p>při určování výše školného.</p> <p>Způsob alokace veřejných prostředků: investiční plány</p> <p>Komise pro terciární vzdělávání určuje, co má být obsaženo v tzv. investičních plánech, které jí předkládají vzdělávací instituce (univerzity, polytechniky, organizace průmyslového vzdělávání apod.). Komise také určuje kritéria, dle kterých bude uvedené plány posuzovat.</p> <p>Vzdělávací instituce své investiční plány připravují ve spolupráci s dalšími zainteresovanými subjekty (místní samospráva, obchodní komunita, Maoři).</p> <p>Při přípravě plánů asistují investiční manažeři Komise. Komise následně plány posoudí a v případě, že je schválí, rozhodne o výši dotace na základě použití příslušných dotačních mechanismů.</p> <p>Investiční plány jsou schvalovány na dobu až 3 let. Financování tedy probíhá na základě těchto plánů,</p>

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
					<p>nikoliv primárně na základě počtu zapsaných studentů. Plány tak mohou (a měly by) vzít v potaz i ostatní ukazatele významné z hlediska terciárního vzdělávání.</p> <p>Komise pak dohlíží na to, zda vzdělávací instituce dosahuje výsledků, které ve svém investičním plánu vytyčila.</p> <p>Současná kritéria určující obsah investičních plánů:</p> <p>1. „Kontext plánu“: v rámci této části musí instituce nastínit, jak zohlednila určité faktory, které jsou nejvíce relevantní pro tvorbu investičních plánů. Mezi ně patří zejména:</p> <p>vládní priority stanovené ve Strategii terciárního vzdělávání (v současné době je platná strategie na léta 2007-12),</p> <p>potřeby a priority studentů, jakož i dalších zájmových skupin,</p> <p>oblasti pro rozvoj organizačních kapacit</p>

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
					<p>(včetně těch zaměřených na kvalitu vzdělávání a výzkumu),</p> <p>role instituce v rámci systému terciárního vzdělávání, její účel a návaznost na místní, oblastní a národní průmysl a jiné sektory.</p> <p>2. „Tříletý výhled“ popisuje plánované aktivity na období 3 let. Odráží kontext plánu a obsahuje:</p> <p>výsledky, kterých instituce plánuje dosáhnout,</p> <p>iniciativy, včetně rozvoje kapacit, které budou podniknuty za účelem dosažení stanovených výsledků,</p> <p>popis jiných programů terciárního vzdělávání, které nejsou financovány Komisí,</p> <p>klíčové změny v oblasti stěžejních aktivit.</p> <p>3. „Souhrn aktivit“ obsahuje:</p> <p>vážené počty studentů (úrovně 1-10),</p>

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
					<p>plánované aktivity, programy a počty studentů pro Komisi financované aktivity a programy,</p> <p>celková výše poptávané dotace,</p> <p>případně detailnější upřesnění počtů studentů, vyžádá-li si to Komise.</p> <p>4. „Klíčové ukazatele výkonnosti“ se používají k hodnocení výkonnosti investičního plánu. Tyto ukazatele mj. zahrnují:</p> <p>vztah plánovaných výsledků investičního plánu a priorit strategie terciárního vzdělávání,</p> <p>očekávané posuny instituce v rámci strategie terciárního vzdělávání.</p> <p>Instituce musí Komisi zpřístupnit data o způsobu, jakým bylo s dotacemi naloženo a ukazatele výkonnosti, aby mohlo být posouzeno, nakolik daná instituce plní svůj investiční plán.</p>

3.4. DAŇOVÉ ASPEKTY

téma/stát	Anglie	Austrálie	Finsko	Nizozemí	Nový Zéland
Některé daňové aspekty nad rámec uvedený již výše v souvislosti s jinými tématy	<p>Univerzity mají neziskový charakter. Jejich činnost není předmětem daně. V případě však, že založí obchodní společnosti za účelem zisku, budou tyto podléhat dani.</p> <p>Finanční pomoc poskytovaná studentům není předmětem daně.</p>	<p>Zaměstnanci jsou povinni informovat svého zaměstnavatele, že mají nesplacenou studentskou půjčku a zaměstnavatelé jim pak strhávají příslušné částky v rámci záloh na daň z příjmu.</p> <p>Pokud to zaměstnavatelé nedělají, hrozí jim sankce pro porušení daňových předpisů.</p> <p>Zaměstnavatel může přispívat zaměstnanci na jeho splátky a odečíst si to pak z daní.</p>	<p>Student má nárok na daňové úlevy ohledně každé studentské půjčky, pokud ukončil své studium v předpokládaném čase a na konci měsíce, v němž absolvoval, měl více než EUR 2 500 nesplacené půjčky.</p>	<p>Z půjček ani grantů se daně neplatí.</p> <p>Navíc náklady na studium jsou daňově odečitatelnou položkou.</p>	<p>Veškeré relevantní informace jsou již obsaženy ve výkladu výše.</p>

4. SHRNUTÍ A ZHODNOCENÍ INSTITUTŮ FINANČNÍ POMOCI VE SLEDOVANÝCH ZEMÍCH

4.1. PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH INSTITUTŮ FINANČNÍ POMOCI VE SLEDOVANÝCH ZEMÍCH

Státem dotovaná finanční pomoc studentům ve sledovaných zemích se většinou v zásadě dělí na dva druhy forem pomoci. První z nich jsou různé nevratné příspěvky, ať již se nazývají dávky, granty nebo dotace. Druhou z nich představují různé formy studentských půjček poskytované na různé se studiem více či méně související výdaje. Tyto formy pomoci v nějaké podobě existují ve všech sledovaných zemích.

Jakási hybridní úprava platí pro Nizozemí, kde některé druhy grantů jsou na začátku koncipovány jako bezúročné půjčky a nevratným příspěvkem se stanou jen v případě, že student dokončí studia ve stanoveném čase. Specifickým případem je také Finsko, kde to není stát, kdo poskytuje studentské půjčky, ale jsou to komerční banky, a to na základě smlouvy mezi studentem a bankou. Ingerence státu nicméně spočívá v tom, že stát za tyto půjčky poskytuje ručení, což umožňuje, aby banky půjčovaly za relativně nízký úrok. Přestože tedy půjčujícím není přímo stát, můžeme i tento druh půjčky zařadit mezi finanční pomoc poskytovanou/garantovanou studentům státem.

Vedle grantů a studentských půjček poskytují některé země i státní stipendia (na rozdíl od stipendií poskytovaných přímo institucemi, kterážto jsou obvyklá ve všech zemích). Příkladem takovýchto stipendií jsou stipendia Commonwealthu poskytovaná australskou vládou nemajetným australským občanům.

4.2. NEVRATNÉ PŘÍSPĚVKY

Granty, dávky, dotace, státní stipendia a další druhy nevratných příspěvků poskytovaných studentům jsou většinou přidělovány s ohledem na sociální status. Buď jsou

- i. špatné sociální poměry studenta podmínkou pro přidělení grantu: většinou je tak tomu u doplňkových příspěvků nad rámec příspěvků základních – např. grant speciální podpory v Anglii, dodatečný grant v Nizozemí apod., ale mohou tak být podmíněny i jakékoliv nevratné dotace na studium, například v Austrálii, kde jsou sociálním statutem podmíněna obě hlavní stipendia (u stipendií na bydlení se navíc posuzuje i prospěch); nebo
- ii. sociální poměry ovlivňují výši, v jaké je grant přidělen: kupř. studijní grant ve Finsku, na který má nárok sice každý student, ale jeho výše se liší v závislosti na několika sociálních faktorech (blíže viz tabulka).

Některé granty jsou nicméně přidělovány bez ohledu na sociální status studenta. V Nizozemí je takto přidělen každému základní grant, jenž má dvě základní sazby, které se liší podle toho, zda student žije s rodiči či samostatně. Student však nesmí překročit určitou hranici vlastního příjmu, jinak mu nárok na grant zanikne, takže i zde je určitý korektiv byt' vztažený výslovně na osobní příjmy studenta. Na Novém Zélandu v zásadě každý student (samozřejmě splňující podmínku státní příslušnosti) vysoké školy starší 18 let má nárok na základní grant.

Základní granty bývají obecné, jsou určeny na odlehčení životních nákladů studenta, takže se nezkoumá, za co přesně student obdržené peníze utratí. Doplňkové granty bývají častěji účelově vázanými příspěvky, ať již se jedná o příspěvek na bydlení, na jídlo apod.

4.3. STUDENTSKÉ PŮJČKY

4.3.1. Základní charakteristiky studentských půjček

Ve všech sledovaných zemích se poskytují studentské půjčky, a to obvykle na dva základní účely: na školné a na životní náklady. Výjimkou je Finsko, kde (zatím) nebylo zavedeno školné ani pro zahraniční studenty a půjčka se tedy logicky týká pouze jiných nákladů na studium.

Jak už jsme však podotkli výše, Finsko je specifické i v tom, že se zde *stricto sensu* nejedná o státní půjčku, neboť to není stát, kdo studentům poskytuje peníze. Půjčovatelem jsou komerční banky, které také studentům nabízejí úroky a další smluvní podmínky. Stát pouze poskytuje za tyto půjčky státní garanci, což je činí pro banky velice komerčně zajímavé a jsou ochotny studentům půjčovat i s nízkým úrokem.

Pokud jde o půjčku na školné, tak ve všech zemích, kde existuje (tj. ve všech mimo Finska) nejde tato půjčka do rukou studenta, ale přímo institucím. Z dostupných pramenů se nicméně zdá, že výjimkou je v tomto směru Nizozemí, kde je půjčka na školné vyplácena zpětně a jde na bankovní účet studenta. Půjčky na školné se obvykle poskytují do maximální výše školného, v Nizozemí maximálně do výše pětinasobku zákonného školného.¹

Ostatní půjčky se obvykle půjčují bez ohledu na sociální status studenta a jsou omezeny určitým limitem. Na co byly peníze přesně vynaloženy, se zpravidla neprokazuje. I v tomto směru se však mezi sledovanými zeměmi najdou výjimky. Např. v Anglii se maximální výše půjčky na životní náklady odvozuje nejen od místa studia, ale i od studentových poměrů (zda žije sám či u rodičů, zda má nárok grant apod.). Na Novém Zélandu se pak např. půjčka na náklady související se studiem poskytuje do výše 1000 dolarů, ale studenti musí prokázat, že skutečně takové výdaje potřebují hradit, tj. prokazují odůvodněnost těchto nákladů.

Půjčky se ve všech zemích úročí. Nicméně v některých zemích jsou tyto úroky dotovány. Je tomu tak v Británii nebo Austrálii. Na Novém Zélandu se úroky odpouští těm, co v této zemi žijí, tj. úroky platí pouze osoby žijící v zahraničí (motivační faktor proti tzv. „odlivu mozků“). Naproti tomu v Nizozemí je úrok reálný, ve Finsku jej pak celé určuje trh, neboť půjčky nabízejí komerční banky. I tam jsou nicméně úroky nižší oproti jiným spotřebitelským úrokům, neboť, jak jsme podotkli výše, státní záruka umožňuje bankám nabízet půjčky levně. Na Novém Zélandě je poskytnutí půjčky zatíženo také administrativním poplatkem, a to ve výši 50 dolarů.

4.3.2. Kdo na ně má nárok? Národnostní a jiná omezení

Faktor státní příslušnosti hraje pro přiznání finanční pomoci významnou roli ve všech sledovaných zemích. Asi nejrestriktivnější je v tomto směru australská úprava omezující plné výhody prakticky jen na osoby se státním občanstvím a uprchlíky. Podobně přísný je i Nový Zéland. Evropské země si nemohou dovolit být takto restriktivní, a to s ohledem na svobody zaručené Smlouvou o ES, respektive smlouvou o ESVO/EHP. Proto jsou za určitých

---

¹ Zákonné školné je maximální školné na státních univerzitách, soukromé instituce si mohou účtovat více, ale v takovém případě stát půjčuje jen do výše pětinasobku zákonného školného.

okolností občané zemí EU/ESVO postavení občanům na roveň, případně jsou alespoň zvýhodněni oproti ostatním cizincům (podrobně viz tabulka).

Existují ale i jiná omezení, než pouze na základě trvalého pobytu/státní příslušnosti. Někde jsou půjčky limitovány dosažením určitého věku (Nizozemí). Ve Finsku není státní záruka poskytnuta na půjčky těch, kteří mají špatnou kreditní historii a/nebo nesplatili studentskou půjčku již v minulosti.

Obecně pak platí, že na půjčky má nárok student pouze po dobu studia, obvykle jsou k dispozici jen „full time“ studentům, tj. v našich poměrech bychom řekli pouze studentům prezenčního studia. I v tomto směru ale existují výjimky (např. Anglie).

4.3.3. Mechanismus splácení

Splátková povinnost studentům většinou nastává až po ukončení studia a dosažení určitého minimálního příjmu. Někde je stanovena i maximální doba splácení (např. 15 let v Nizozemí).

Samotná výše splátky se obvykle určuje procentem z částky, o kterou příjem studenta (dlužníka) překročí stanovený minimální příjem. Někde toto procento progresivně stoupá s výší částky (Austrálie), jinde je pevné (Anglie).

Zajímavým rysem jsou motivační prvky, které některé země se splácením studentských půjček spojují. Jak Austrálie, tak Nový Zéland poskytují určité slevy těm, kteří činí dobrovolné splátky nad rámec stanovené roční splátkové povinnosti. Obě země se také snaží výrazně ulehčit břemeno splácení těm, kteří jsou ochotni jít do socio-ekonomicky znevýhodněných oblastí nebo nastupují do poddimenzovaných povolání. Nový Zéland navíc nově odpouští úroky všem osobám, které tam bydlí. V Austrálii může zaměstnavatel přispívat zaměstnanci na jeho splátky a odečíst tento příspěvek z daňového základu.

S výjimkou Finska, kde se půjčky splácejí bankám, nikoliv státu, a Nizozemí, kde splátky vybírá zvláštní orgán mající na starosti studentské financování (IBG), všechny ostatní sledované země využívají k výběru splátek finančních úřadů (či jejich obdoby) na základě systému pro výběr daní z příjmu. Finanční úřady nicméně spolupracují s dalšími institucemi, které evidují či jinak spravují studentské splátky (např. Student Loans Company v Anglii, Statistický úřad a další instituce na Novém Zélandu apod.).

Způsob výběru splátek se někde liší podle toho, zda dlužníci pobývají v tuzemsku či zahraničí. Je logické, že na daňové nerezidenty daňová správa obvykle dosahuje hůře. Způsoby, jak se s tím sledované země vypořádaly, jsou různé. V Anglii takoví dlužníci podávají přiznání o výši svých příjmů Student Loans Company, kteréžto také splácejí příslušné částky v případě, kdy v zahraničí dosáhnou minimálního příjmu, který se stanovuje odlišně podle státu jejich pobytu. Na Novém Zélandu se naopak příjem nijak neproказuje, maximálně mohou být přiznány tříleté daňové prázdniny. Jinak tamější zákon vychází z toho, že zahraniční dlužníci mají dostatečný příjem a předepisuje jim pevně stanovené splátky v zásadě bez ohledu na to, jaká je příjmová realita dlužníka.

5. INSTITUTY FINANČNÍ POMOCI: MOŽNÁ INSPIRACE PRO ČR

Z titulu našeho zadání nám primárně nepřísluší posuzovat politickou, ekonomickou či sociální vhodnost převzetí výše uvedených zahraničních úprav či jejich jednotlivých aspektů. Naším hlavním úkolem je vyjádřit se k tomu, zda je taková úprava legislativně možná či jí brání nějaké právní překážky. Nicméně v rámci toho se obecnějším úvahám nevyhneme, zvláště chceme-li hledat potenciální inspirace pro ČR.

Obecně platí, že čím složitější budoucí úprava bude, čím více výjimek bude obsahovat a čím více skutečností bude vyžadovat prokazovat, tím bude administrativně náročnější, obtížnější k výkladu a potenciálně i náchylnější k obcházení.

Z těchto úvah jsme vycházeli při níže provedeném hodnocení, které jsme rozdělili do částí dle jednotlivých institutů finanční pomoci studentům; zvláštní část jsme ponechali společné otázce omezení na základě státní příslušnosti.

5.1. NEVRATNÉ PŘÍSPĚVKY

Míra, v jaké se ČR případně nechá inspirovat úpravou nevratných příspěvků je v zásadě otázkou politickou a sociální. Rozřešení této otázky však bude mít i nutné konsekvence právní.

Pokud bude rozhodnuto o tom, že se nevratné příspěvky (ať už na jakékoliv účely) budou poskytovat na základě sociálního statusu studenta (jeho rodiny apod.), bude záležet na tom, o jaký standard se toto určení bude opírat. Jestliže bude toto navázáno na jiné nároky v oblasti sociálního zabezpečení podle českého práva, bude možno použít odkazu na tuto již existující úpravu obsahující i vlastní systém, jak prokázat nárok na příslušné dávky (princip by byl jednoduchý – kdo má nárok na dávku XY, má nárok i na studentský grant XZ).

Pokud by pro studentské granty měl být zaveden zvláštní systém, je možné se inspirovat např. nizozemskou úpravou, která v případě základního grantu jednoduše rozlišuje dvě základní částky – jedna pro studenta bydlícího u rodičů, druhá pro studenta bydlícího samostatně.

Na co všechno se budou nevratné příspěvky případně vztahovat je též otázkou politickou. Na druhé straně, čím více různých dávek, tím větší problémy s jejich přesným legislativním vymezením tak, aby nedocházelo k překryvům a následným zneužitím. Zároveň by to znamenalo podrobnější právní úpravu. Z tohoto pohledu je tedy otázkou, zda zavádět i takové partikulární příspěvky jako je např. příspěvek na jídlo, který zná finská úprava.

5.2. STUDENTSKÉ PŮJČKY

5.2.1. Klasické půjčky nebo „jen“ státní záruka?

S ohledem na vzorek námi sledovaných zemí tedy otázka zní tak, zda následovat Finsko nebo raději některou ze zbývajících zemí.

Ve „finské“ variantě to není stát, kdo studentům půjčuje, ale komerční banky, stát však těmto studentským půjčkám poskytuje záruku. Legislativně je takové řešení proveditelné a Finsko může být z tohoto pohledu inspirací. Domníváme se však, že případná úprava by byla v českých podmínkách poměrně složitá. Do vztahu stát – student zde významným způsobem vstupuje třetí subjekt,

osoby soukromého práva, a bude tedy třeba pečlivě upravit veškeré náležitosti tohoto trojstranného vztahu, tj.:

- i. vztah banka – student: zde by úprava byla asi jednodušší, pokud bychom podmínky mezi bankou a studentem ponechali jako Finsko na principech trhu, kdy se student stává atraktivním z důvodu prosté skutečnosti státní záruky;
- ii. vztah stát – student: jednak by zde byla otázka úpravy podmínek, za kterých stát záruku přebere (např. ve Finsku nemají nárok studenti, kteří už v minulosti nespláceli), dále by se tento vztah aktivoval ve chvíli, kdy by banka vymáhala svou pohledávku vůči státu jako ručiteli a stát by se následně stal věřitelem studenta;
- iii. vztah stát – banka: úprava podmínek, za kterých se banka může zhojit na státu jako ručiteli – problémem je zajistit, aby banka opravdu aktivně dbala na vymáhání pohledávky vůči studentovi a nespolehala na státní ručení.

Pokud by bylo stanoveno, že banka může požadovat splacení studentských půjček až od okamžiku, kdy student dostuduje a dosáhne určitého příjmu (a jen tehdy, dosáhne-li určitého příjmu), znamenalo by to i úpravu komunikace mezi bankou a státními orgány za účelem zjištění, zda studentovi již splátková povinnost vznikla či opět zanikla apod. Navíc problém vymáhání dluhu by se nepřenesl ze státu na soukromý subjekt, spíše by se jen odložil, protože v případě, kdy se banka nebude moci zhojit na majetku studenta, splní stát svou ručitelskou úlohu a stane se sám studentovým věřitelem (nepředpokládáme, že by stát odpustil studentům všechny půjčky, které by nevy mohla banka).

Z tohoto pohledu se domníváme, že bude legislativně jednodušší, když bude věřitelem od počátku stát a bude se jednat o klasickou formu studentské půjčky, tak jak ji známe z ostatních sledovaných zemí. Tím také odpadne otázka potenciálně složité komunikace mezi bankou a státními orgány – daňovou správou, centrem studentských půjček (či jiným obdobným orgánem registrujícím informace o studentských půjčkách a z toho plynoucích povinnostech).

5.2.2. Půjčka na školné přímo instituci nebo do rukou studenta?

Zde se přikláníme k tomu, aby půjčka na školné byla poukázána přímo škole, tak jako je tomu ve většině sledovaných zemí. Školné je určeno škole a tím, že by šlo přes studenta jako prostředníka, stávala by se celá transakce zbytečně složitější a neefektivní nejen z hlediska ekonomického, ale i právního, kdy by bylo třeba ošetřit vztahy stát-student a student – škola, které jsou zde však z hlediska účelu celé operace zcela nadbytečné. Obdoba zpětného proplácení by taktéž vedla ke komplikacím – buď by školy dočasně studentům půjčovaly či odkládaly splatnost, nebo by si studenti museli na přechodnou dobu, zcela proti smyslu půjček, opatřit potřebné finanční prostředky.

5.2.3. Účelově vázané půjčky – prokazování nákladů?

Je opět otázkou politického uvážení, zda studentské půjčky jiné než na školné účelově vázat a požadovat případně podklady pro jejich přiznání. Z právně-legislativního hlediska zde platí podobné, co bylo uvedeno výše u grantů. Čím specifičtější bude vymezení půjčky a čím složitěji se budou definovat

podmínky, za nichž nárok na ni vzniká, tím složitější bude i jejich legislativní úprava. V tomto ohledu podotýkáme, že úprava Nového Zélandu, která je ze sledovaných zemí zřejmě nejsložitější, věnuje pouze otázce studentských půjček (nezabývá se tedy vůbec otázkou nevratných dávek) a jejich administraci celých 112 paragrafů, často rozdělených na několik dalších podrobných pododdílů (viz přílohy).

5.2.4. Mechanismus splácení

Úprava mechanismu splácení bude legislativní operací, která si bezesporu vyžádá úpravu více než jednoho právního předpisu. Samotné nastavení výše minimálního příjmu, od něhož vzniká povinnost splácet, by nemělo představovat vážnější problém. Jeho výše může být každý rok měněna např. ministerskou vyhláškou podle aktuální ekonomické situace.

Stejně tak by nemělo být problémem vložení motivačních prvků, které by splátkovou povinnost ulehčovaly těm, kteří by činili dobrovolné splátky, zaplatili část předem nebo byli ochotni pracovat v oblastech či povoláních, kde stát pocítuje největší nedostatky (po vzoru Austrálie či Nového Zélandu). „Nedostatková“ povolání či oblasti by dle našeho názoru bylo také možno aktualizovat podzákonným předpisem, existovalo-li by pro to zákonné zmocnění.

Z analýzy sledovaných zemí se zdá, že nejefektivnějším způsobem výběru studentských splátek je výběr založený na podobných principech jako výběr daně z příjmu. Výhodou je zde využití vyzkoušeného systému a personálu finanční správy. Předběžně se dá říci, že legislativně by si to vyžádalo určité úpravy hmotněprávních i procesněprávních daňových zákonů.

Je třeba zvážit, jakým způsobem zajistit výběr splátek od daňových nerezidentů. Je možné buď žádat dlužníky o předložení jakéhosi čestného prohlášení o výši příjmů a na základě toho, a země, kde žijí, určit jejich splátkovou povinnost tak, jak to dělá v Anglii Student Loans Company. Nebo je možné zvážit obdobu novozélandského modelu, kde jsou stanoveny pevné splátky, a předpokládá se, že dlužník má dostatečný příjem, aby mohl splácet. Tento druhý způsob by však mohl v právním řádu České republiky narazit ve vztahu k osobám, které se přesunuly do jiné země EU. Takovéto opatření by totiž mohlo být kvalifikováno jako omezení svobody pohybu v rozporu se Smlouvou o založení ES. Podobně jako v případě omezení z důvodu státní příslušnosti diskutovaného níže, i tato otázka přesahuje rámec pouhé srovnávací analýzy národních úprav a vyžádala by si zvláštní rozbor relevantních předpisů EU a příslušné judikatury Evropského soudního dvora.

5.3. OMEZENÍ NA ZÁKLADĚ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI

Jak naše srovnávací analýza ukázala, finanční pomoc není dostupná všem. Důležitou roli hraje kritérium státní příslušnosti. Státy si nemohou dovolit podporovat finančně studenty ze zahraničí. Nejstriktnější je v tomto směru úprava Austrálie a Nového Zélandu, kterou ovšem takto nelze do kontextu země EU přenést. Česká republika je stejně jako Nizozemí, Finsko či Anglie vázána nejen předpisy EU, ale i smlouvami v rámci ESVO či EHP, a proto musí k občanům těchto zemí přistupovat obezřetně. Neznamená to, že musí mít za všech okolností v otázce studentské finanční pomoci stejné postavení jako čeští občané, ale je třeba dbát na to, aby meze stanovené zakládacími smlouvami EU, jakož i ESVO, stejně jako judikaturou jak Evropského soudního dvora, tak Soudního dvora ESVO, nebyly za žádných okolností překročeny.

Tato otázka si však žádá samostatnou právní analýzu nad rámec zde předkládané srovnávací studie.

6. ZÁVĚR

Provedená studie se zabývala úpravou financování terciárního vzdělávání v zemích, jež by potenciálně mohly být v tomto směru vzorem České republiky. Ukázalo se, že řešení, která používají, jsou si namnoze podobná, zejména pokud jde o klíčovou otázku finanční pomoci studentům.

Uvedené země umně kombinují systém nevratných příspěvků, založených povětšinou na sociální bázi, a schéma studentských půjček, které jsou v zásadě přístupné všem studentům (pomineme-li aspekt státní příslušnosti). Všechny státy se pokud možno snaží o adresný a efektivní způsob financování obsahující i motivační prvky. Toto je zřejmé nejen v případě různými kritérii podmíněných grantů; odráží se to i v oblasti studentských půjček, ať již ve způsobu jejich poskytování (kdy např. půjčky na školné jdou přímo do rukou vzdělávací instituci, nikoliv studentovi), tak v systému výběru jejich splátek (kdy jsou využívány osvědčené postupy výběru daní).

Sledované země mohou být nepochybně inspirací pro Českou republiku a většina jimi preferovaných řešení je legislativně provedená a přípustná v právním řádu naší země. V tomto ohledu studie jako jediné potenciální vážnější omezení vyhodnotila (ne)možnost potenciální diskriminace jiných občanů EU. Přesná míra tohoto omezení jde nicméně nad rámec této studie, která se týká srovnání vnitrostátních úprav, nikoliv rozboru platného práva EU a související judikatury.

7. SEZNAM PŘÍLOH

7.1. VELKÁ BRITÁNIE

Further and Higher Education Act 1992

Higher Education Act 2004

7.2. AUSTRÁLIE

Commonwealth Grant Scheme Guidelines No. 1 (podle paragrafu 238-10 Higher Education Support Act 2003)

Education Services for Overseas Students Act 2000 – zákon číslo 164/2000 ve znění pozdějších předpisů

FEE-HELP Guidelines (podle paragrafu 238-10 Higher Education Support Act 2003)

HECS-HELP Benefit Guidelines (podle paragrafu 238-10 Higher Education Support Act 2003)

Higher Education Provider Guidelines (podle paragrafu 238-10 Higher Education Support Act 2003)

Higher Education Funding Act 1988 – zákon číslo 2/1989 ve znění pozdějších předpisů

Higher Education Support Act 2003 – zákon číslo 149/2003 ve znění pozdějších předpisů

Higher Education Support (Transitional Provisions and Consequential Amendments) Act 2003 – zákon číslo 150/2003 ve znění pozdějších předpisů

Report on Funding Higher Education in Australia – pojednává o systému financování univerzitního vzdělávání v Austrálii

Melbourne University Act 1958 – zákon číslo 6405/1958 ve znění pozdějších předpisů

OS-HELP Guidelines (podle paragrafu 238-10 Higher Education Support Act 2003)

Some Key Historical Markers in Australian Higher Education – popis historického vývoje vyššího vzdělání v Austrálii

7.3. NIZOZEMÍ

Besluit studiefinanciering 2000

Everything about student finance – dokument vydaný Informatie Beheer Groep

Regeling financiën hoger onderwijs 2008

Besluit van 22 september 1993, houdende uitvoeringsbepalingen van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

Wet van 8 oktober 1992, houdende bepalingen met betrekking tot het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

Wet studiefinanciering 2000

7.4. NOVÝ ZÉLAND

Draft Tertiary Education Strategy 2010-2015 – dokument vydaný Ministerstvem školství

Education (Tertiary Reforms) Amendment Act 2007 – zákon číslo 106/2007 ve znění pozdějších předpisů

Education Act 1989 – zákon číslo 80/1989 ve znění pozdějších předpisů

Industry Training Act 1992 – zákon číslo 55/1992 ve znění pozdějších předpisů

Modern Apprenticeship Training Act 2000 – zákon číslo 94/2000 ve znění pozdějších předpisů

Student Loan Scheme – Annual Report October 2009 – dokument vydaný Ministerstvem školství

Student Allowances Regulations 1998 – zákon číslo 277/1998 ve znění pozdějších předpisů

Student Loan Scheme Act 1992 – zákon číslo 141/1992 ve znění pozdějších předpisů

Tertiary Education Strategy – Semtember 2009-11-25

7.5. ŠVÉDSKO

Greater freedom for universities and other higher education institutions - rozhodnutí přijaté na zasedání vlády 22. listopadu 2007

Higher Education Act – zákon číslo 1434/1992 ve znění pozdějších předpisů

Higher Education Ordinance – zákon číslo 100/1993 ve znění pozdějších předpisů

The Ordinance on Contract Education at Universities and University Colleges – zákon číslo 760/2002 ve znění pozdějších předpisů

Study Support Act – zákon číslo 1395/1999 ve znění pozdějších předpisů (ve švédštině)

Swedish Research – Main Financing Bodies – vydáno Sweden's national research portal

The Swedish Higher Education System - schválila Švédská národní agentura pro vyšší vzdělávání – číslo 1

The Swedish Higher Education System - schválila Švédská národní agentura pro vyšší vzdělávání – číslo 2

The Swedish study support system – dokument vydaný Ministerstvem školství

7.6. FINSKO

New Universities Act – zákon číslo 558/2009 ve znění pozdějších předpisů

Act on the Implementation of the Universities – zákon číslo 559/2009 ve znění pozdějších předpisů

Universities Act – zákon číslo 645/1997 ve znění pozdějších předpisů

Foundations Act – zákon číslo 109/1930 ve znění pozdějších předpisů

Act on Discretionary Government Transfers – zákon číslo 688/2001 ve znění
pozdějších předpisů

Housing Allowance Act – zákon číslo 408/1975 ve znění pozdějších předpisů

Housing Allowance Decree – zákon číslo 949/1993 ve znění pozdějších předpisů